

Arkeologi för fiber i Kungs-Husby och Veckholm

Dalby GFS

Arkeologi för fiber i Kungs- Husby och Veckholm

Dalby GFS

Arkeologisk schaktningsövervakning

Skeberga 2:1 m.fl.
Enköpings kommun
Uppland

Hans Göthberg

Upplandsmuseets rapporter 2021:22

ISSN 1654-8280

BEARBETNING AV FOTON: Hans Göthberg

BEARBETNING AV PLANER: Hans Göthberg

OMSLAGSBILD: Grävning av schakt förbi klockstapeln vid Veckholms kyrka, vilken står inom ett gravfält. Foto mot sydöst, Hans Göthberg, Upplandsmuseet.

GRANSKNING: Anna Ölund

UPPHOVSÄTT: Om inget annat anges: Creative Commons licens CC BY. © Lantmäteriet, dnr I2014/00634

GRAFISK FORMGIVNING OCH PRODUKTION: Malin Lucas

DIGITALT TRYCK: Kph, Uppsala

© UPPLANDSMUSEET, 2021

Upplandsmuseet
Drottninggatan 7, 753 10 Uppsala
Telefon 018-169100
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	7
Bakgrund	8
Topografi, fornlämningsmiljö	8
Uppdraget	9
Syfte, metod och genomförande.....	9
Uppdragspresentation och avvikelser.....	9
Undersökningsresultat	11
Delområden	11
Analyser.....	24
Arkeologisk diskussion	25
Administrativa uppgifter	26
Referenser	27
Bilagor	28
Bilaga 1 – Schaktlista	28
Bilaga 2 – Lista över arkeologiska objekt.....	28
Bilaga 3 – ¹⁴ C-analys.....	29

Sammanfattning

Upplandsmuseets avdelning Arkeologi genomförde under september 2020 – maj 2021 en arkeologisk schaktningsövervakning i Kungs-Husby och Veckholms socknar på södra Trögd i Enköpings kommun. Anledningen var att BRS Networks AB på uppdrag av IP-Only Networks AB anlade optofiberkabel (Dalby GFS). Totalt skulle 18 fornlämningar inom 12 områden beröras. Vid sju av fornlämningarna kom schaktningsövervakning att utgå eftersom optofiberkabelns dragning ändrades så att den gick på större avstånd från fornlämning. Vid tre fornlämningar kom schaktning att ske utan schaktningsövervakning på grund av miss i infor-

mationen från BRS Networks och från entreprenören. Vid besiktning i efterhand kunde inga tecken på skador på fornlämningarna noteras.

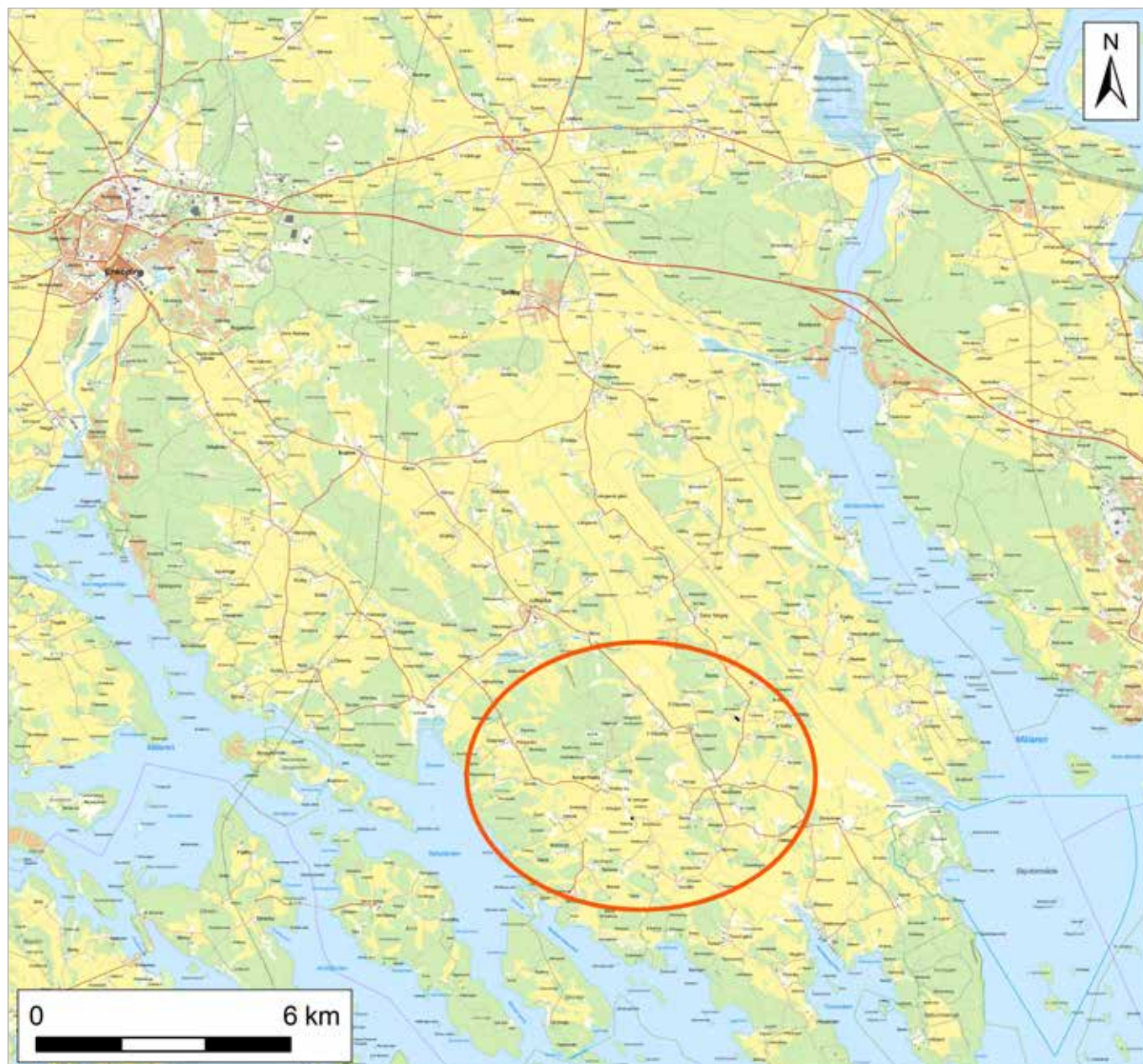
Schaktningsövervakning utfördes vid två fornlämningar, varav tidigare ej känd fornlämning påträffades i närheten av gravfält vid Veckholms Prästgård. Det rörde sig om ett boplatssområde där fyra härdar påträffades. ¹⁴C-dateringar ligger i vikingatid och tidig medeltid, ca 900–1200 e.Kr., vilket står i god överensstämmelse med att fornlämningarna i Veckholmsbygden, mest gravfält, ser ut att höra hemma i yngre järnålder. Det avspeglar att mer mark blev tillgänglig genom strandförskjutningen under järnåldern.

Inledning

Upplandsmuseets avdelning Arkeologi gjorde mellan september 2020 och maj 2021 en arkeologisk schaktningsövervakning i Kungs-Husby och Veckholms socknar på Trögden i Enköpings kommun. Schaktningsövervakningen föranleddes av anlägg-

ning av optofiberkabel. Schaktningsövervakningen gjordes på uppdrag av BRS Networks AB och efter beslut av länsstyrelsen i Uppsala län (lst dnr 431-2595-2020). Projektledare för Upplandsmuseet under förberedelserna var Per Frölund och under fältarbetet Hans Göthberg.

Figur 1. Utsnitt ur Topografiska Webbkartan över den östra delen av Enköpings kommun med det berörda området för schaktningsövervakningarna markerat med röd ellips. Skala 1:150 000.

Bakgrund

Topografi, fornlämningsmiljö

Schaktningsövervakningen berörde delar av Kungs-Husby och Veckholms socknar i den södra delen av Trögd. Topografiskt domineras området av odlingsmark med inslag av impedimentmark av varierande storlek. En påminnelse om närheten till Mälaren är att delar av området ligger förhållandevis lågt, under 10 möh.

Fornlämningsmiljön består av gravfält av varierande storlek, enskilda gravar med stensättningar eller högar samt runristningar. Sammansättningen tyder på att de tillhör järnålder. Knappast några arkeologiska undersökningar av förhistoriska fornlämnningar har gjorts i de aktuella socknarna.

Figur 2. Vid Kungs-Husby kyrka finns runstenar. I omgivningen finns flera gravfält, gravar och andra runristningar. Foto mot norr.

Uppdraget

Syfte, metod och genomförande

Den arkeologiska schaktningsövervakningen syftade primärt till att dokumentera de lämningar som framkom i samband med schaktgrävningen för optofiberkabeln. I andra hand skulle arkeologen hjälpa kabelförläggarna att undvika fornlämning som eventuellt syns eller kan förutses. Sådana förändringar av ledningssträckningen skulle ske i samråd med länsstyrelsen.

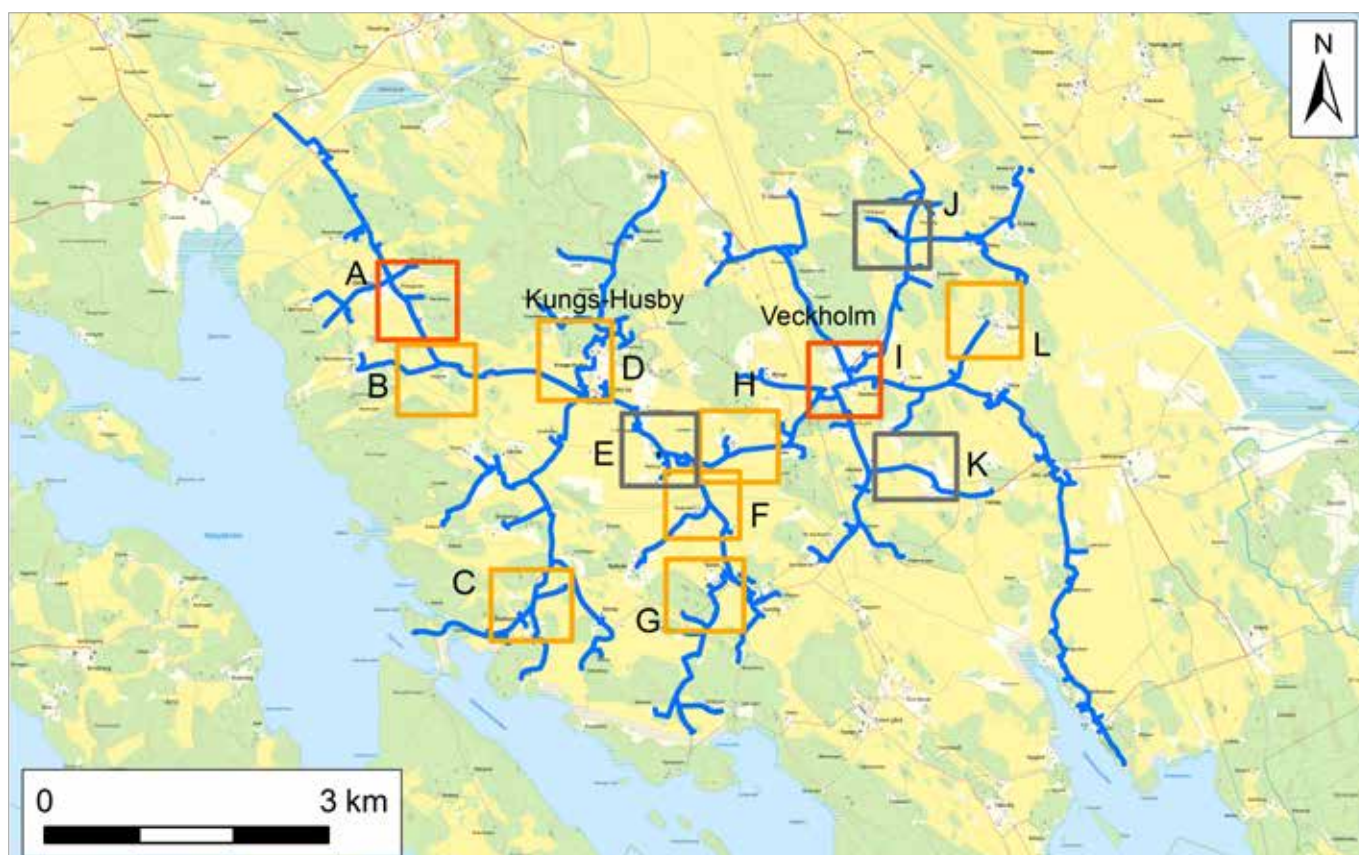
Schakt grävdes med smal skopa och var vanligen ca 0,5 m breda, men kunde ibland vara något bredare beroende på hur stenig marken var. Schaktens djup var 0,6 m. På grund av schaktens smalhet gjordes mycket av dokumentationen utifrån schaktens sidor. Grävda schakt, framkomna arkeologiska objekt och prover dokumenterades med GPRS nätverks-RTK för vidare bearbetning i Intrasis. Dessutom skedde dokumentation med

foto, ritningar och beskrivningar. Prover från enskilda objekt insamlades och redovisas under avsnittet Analyser. Inga fynd tillvaratogs.

I rapporten redovisas varje delområde för sig och uppdelat på de fornlämningar som berördes. Vid de platser där äldre lämningar påträffades redovisas de övervakade schakten både på översiktsplan och schaktplan med arkeologiska objekt. Påträffades inga lämningar finns enbart en översiktsplan.

Uppdragspresentation och avvikelser

BRS Networks AB skulle för IP-Only-Networks AB räkning förlägga optofiberkabel inom ett omkring 6 x 8 km stort område i den södra delen av Trögd. Den planerade ledningssträckningen

Figur 3. Utsnitt ur Topografiska Webbkartan med de 12 områdena för schaktningsövervakning. Inom två områden (röd fyrkant) skedde schaktningsövervakning. I sju områden (orange fyrkant) skedde ingen schaktningsövervakning på grund av ändrad sträckning. Inom tre områden (grå fyrkant) kom ingen övervakning att ske av olika skäl. Skala 1:80 000.

var sammanlagt 65,4 km lång. För 18 lämningar i fornlämningsregistret ställde länsstyrelsen krav på arkeologisk schaktningsövervakning. Sammanlagt uppgick den sträcka där schaktningsövervakning skulle göras till 1,1 km, eller motsvarande 1,7% av den totala ledningssträckningen.

Sträckningen för optofiberkabeln var planerad att beröra 18 lämningar fördelade på 12 områden (Fig. 3, 4). Under juni-augusti 2020 och därmed innan schaktningsarbetet inleddes kom flera förändringar av ledningssträckningen att göras efter diskussioner mellan BRS Networks AB och Upplandsmuseet samt i samråd med länsstyrelsen. Genom förändringar av sträckningen kom sju lämningar inom fem områden att utgå från schaktningsövervakningen. På ett senare stadium och senast under

maj 2021 kom ytterligare förändringar av sträckningen att ske vid två lämningar inom två områden, vilka därmed också utgick ur schaktningsövervakningen. I dessa fall hade inga diskussioner eller samråd skett med Upplandsmuseet.

Under arbetet med optofiberkabeln kom grävning att ske vid tre fornlämningar utan att arkeologisk schaktningsövervakning gjordes. I två fall berodde det på att BRS Networks hade missat att ge informationen till en ny entreprenör om arkeologisk schaktningsövervakning gällde för vissa platser. Detta klarades vid kontakter mellan BRS Networks och Upplandsmuseet i mars 2021. Den tredje platsen visade sig ha schaktats under hösten 2020 utan att Upplandsmuseets vetskap, vilket uppdagades vid kontakter med BRS Networks i maj 2021.

Del-område	Lämnings-nr	Raä-nr	Typ	Antikvarisk bedömning	Anmärkning
A	L1943:6837	Kungs-Husby 33:1	Gravfält	Fornlämning	
A	L1943:5882	Kungs-Husby 33:2	Terrassering	Möjlig fornlämning	
A	L1940:6619	Kungs-Husby 173	Stensättning	Möjlig fornlämning	
B	L1943:5814	Kungs-Husby 31:1	Stensättning	Fornlämning	Annan sträckning
B	L1943:5739	Kungs-Husby 31:2	Stensättning	Fornlämning	Annan sträckning
C	L1943:5996	Kungs-Husby 11:1	Gravfält	Fornlämning	Annan sträckning
D	L1943:6108	Kungs-Husby 3:1	Runristning	Övrig kulturhistorisk lämning	Annan sträckning
D	L1943:6109	Kungs-Husby 4:1	Bildristning	Övrig kulturhistorisk lämning	Annan sträckning
D	L1943:5952	Kungs-Husby 90:1	Runristning	Fornlämning	Annan sträckning
D	L1943:5721	Kungs-Husby 114:1	Stensättning	Fornlämning	Annan sträckning
E	L1943:5931	Kungs-Husby 6:1	Gravfält	Fornlämning	Miss i information
F	L1943:5934	Kungs-Husby 7:1	Gravfält	Fornlämning	Annan sträckning
G	L1941:178	Veckholm 50:1	Gravfält	Fornlämning	Annan sträckning
H	L1941:97	Veckholm 47:1	Gravfält	Fornlämning	Annan sträckning
I	L1941:547	Veckholm 98:1	Gravfält	Fornlämning	
J	L1942:9706	Veckholm 7:1	Gravfält	Fornlämning	Miss i information
K	L1942:9944	Veckholm 78:1	Gravfält	Fornlämning	Ej övervakad
L	L1941:370	Veckholm 28:1	Gravfält	Fornlämning	Annan sträckning

Figur 4. Lista över de fornlämningar som var planerade att beröras av schaktningsövervakning, deras antikvariska status och anmärkning till utförandet.

Undersökningsresultat

Delområden

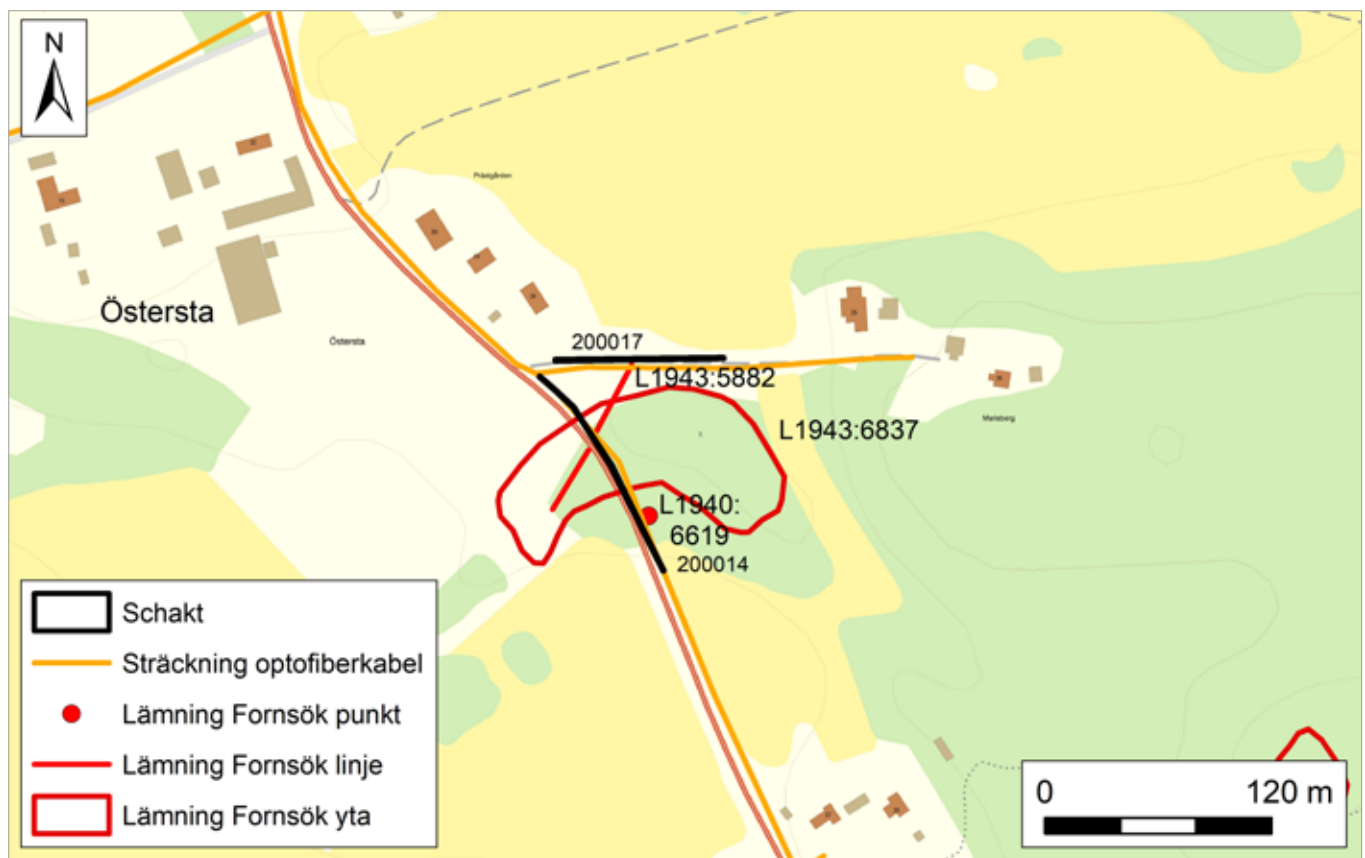
Delområde A – Östersta

Objekt Kungs-Husby 33.1, 33:2, 173 (L1943:6837, L1943:5882, L1940:6619)

Schaktningsövervakning skulle ske där optofiberkabeln passerade genom gravfältet L1943:6837, samt förbi stensättningen L1940:6619 och terrasseringsen L1943:5882 (Fig. 5). Genom gravfältet samt förbi stensättningen och terrasseringsen grävdes ett schakt (200014) längs den östra kanten av väg och till stor del i bakslänt av dike (Fig. 6). Schaktet gick 2 m väster om stensättningen L1940:6619. Söder

om gravfältet gick schaktet i åkermark och norr om gravfältet i gräsbevuxen mark. Schaktet grävdes i sluttning med nivåer mellan 13 och 18 möh. Schaktet var 120 m långt och 0,5 m brett, samt 0,6 m djupt. Underlaget utgjordes av lera i åkermarken och stenig morän inom och norr om gravfältet. Inga lämningar påträffades i schaktet.

Ytterligare ett schakt (200017) övervakades norr om gravfältet och terrasseringsen. Schaktet grävdes i den norra delen av en mindre väg. Delvis gick vägen i en nedschaktad slänt. Schaktet var 90 m långt och 0,6 m brett. Schaktet grävdes i bärlager, sten, grus och tegelkross och underlaget utgjordes av morän och berg i den västra delen, samt lera i den östra delen. Inga lämningar påträffades i schaktet.

Figur 5. Delområde A med gravfältet L1943:6837, stensättningen L1940:6619, terrasseringsen L1943:5882 samt schakt och sträckningen av optofiberkabeln. Skala 1:4 000.

Figur 6. Schaktet grävdes i bakslänten av dike längs med väg. Foto mot söder.

Delområde B – Hacksta

Objekt Kungs-Husby 31:1, 31:2 (L1943:5814, L1943:5739)

Schaktningsövervakningen utgick, eftersom optofiberkabeln fått en ny dragning på större avstånd från stensättningarna Kungs-Husby 31:1 och 31:2 (L1943:5814, L1943:5739) (Fig. 7).

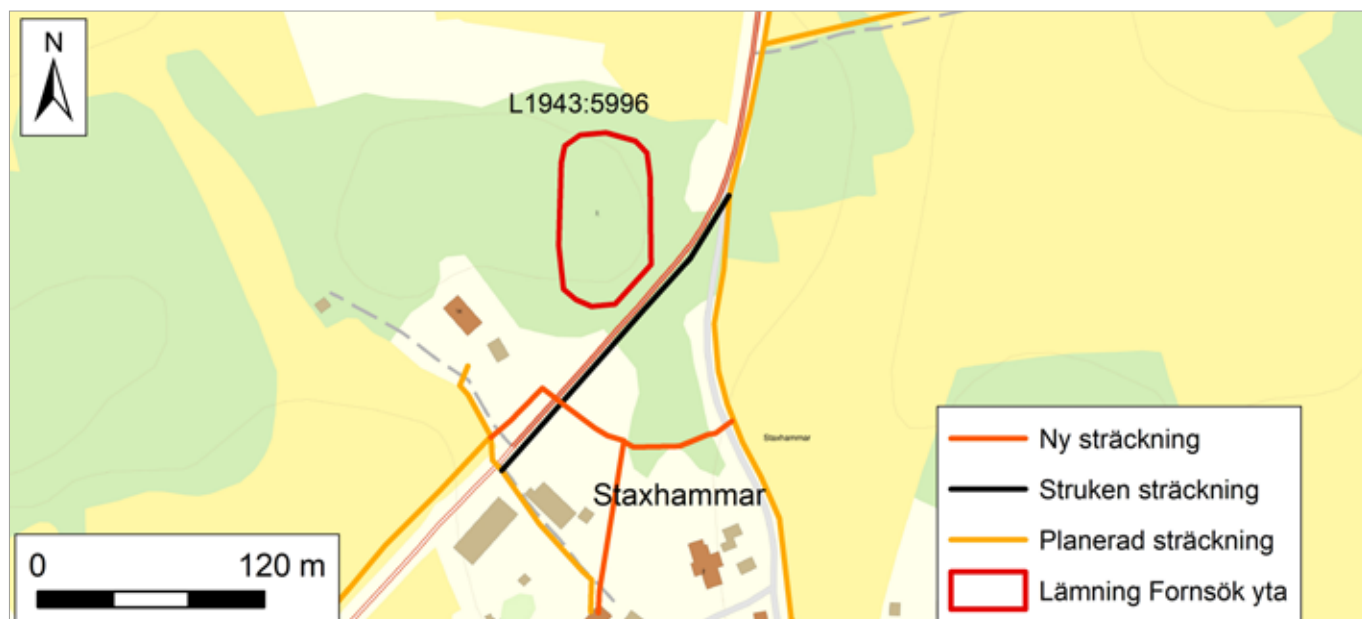
Figur 7. Delområde B med ursprunglig och ändrad sträckning förbi stensättningar (L1943:5814, L1943:5739). Skala 1:4 000.

Delområde C – Staxhammar

Objekt Kungs-Husby 11:1 (L1943:5996)

Optofiberkabeln skulle anläggas söder och öster om gravfältet L1943:5996 nära Staxhammars gård,

samt på den östra sidan av vägen mot Grönsö (Fig. 8). På ett sent stadium av uppdraget blev det känt att sträckningen ändrats så att den skulle ligga på större avstånd från gravfältet. Av detta skäl utgick schaktningsövervakningen.

Figur 8. Delområde C med ursprunglig och ny sträckning förbi gravfältet L1943:5996. Skala 1:4 000.

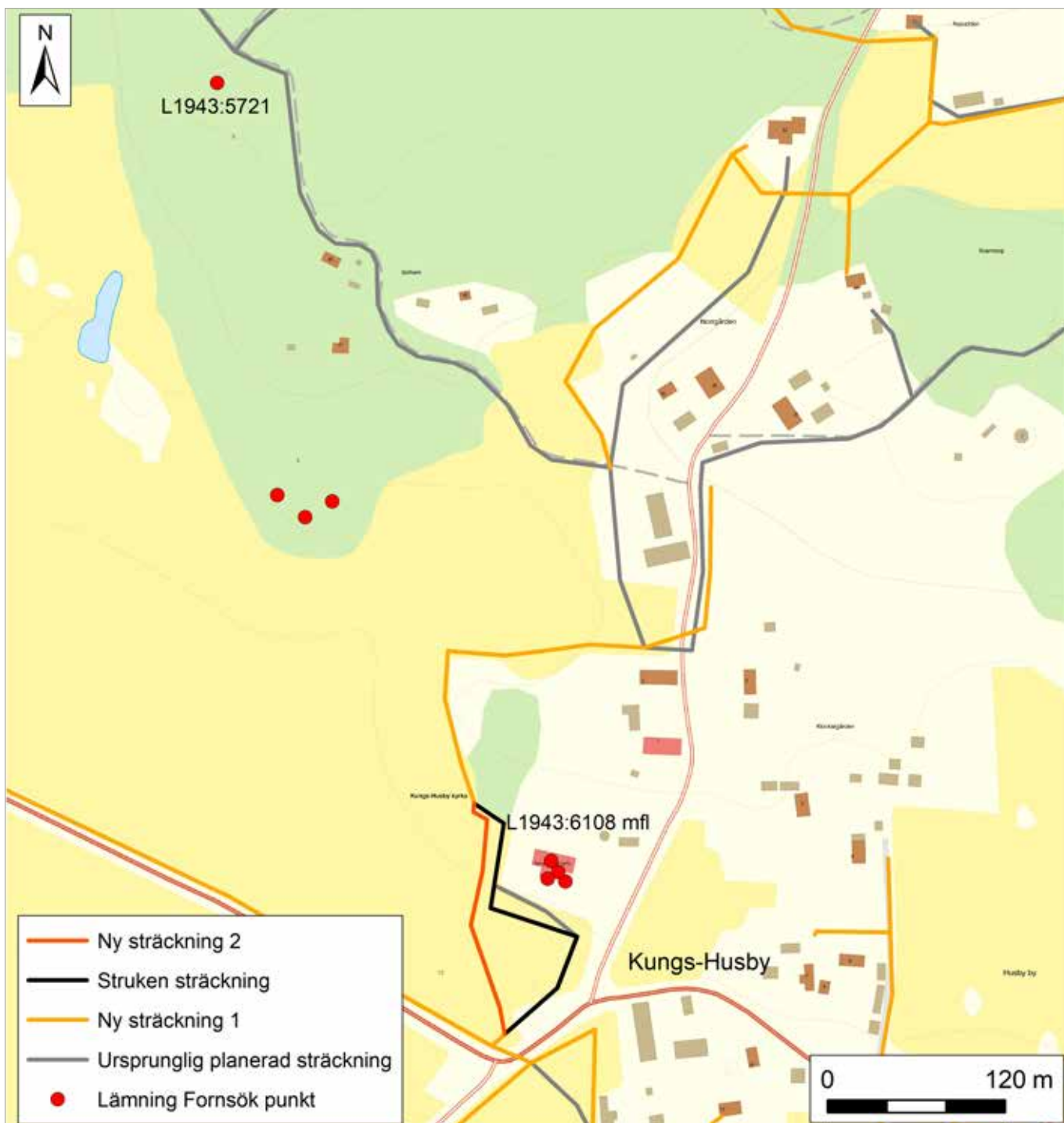
Delområde D – Kungs-Husby

Objekt Kungs-Husby 3.1, 4:1, 90:1 (L1943:6108, L1943:6109, L1943:5952)

Sträckningen av optofiberkabeln skulle gå i åkermark söder om Kungs-Husby kyrka (Fig. 2, 9). Vid kyrkan finns tre runristningar, L1943:6108, L1943:6109, L1943:5952 (U 707-709). De äldsta uppgifterna från 1600-1700-tal om dem visar att de

var inmurade i muren till vapenhuset eller låg i golvet i kyrkan (Wessén & Jansson 1949-51 s. 236ff). Invid kyrkan ligger den stora byn Kungs-Husby som under 1200-talet innehöll en kungsgård och under 1500-talet i sin helhet i kronans ägo (Fern 1992; Rahmqvist 2010 s. 111).

På ett sent stadium av uppdraget blev det känt att sträckningen ändrats så att den skulle ligga på större avstånd från kyrkan och runstenarna. Av detta skäl utgick schaktningsövervakningen.

Figur 9. I delområde D vid Kungs-Husby, ändrades först sträckningen förbi stensättningen L1943:5721 och vid ett senare tillfälle även sträckningen förbi kyrkan. På båda platserna utgick därför schaktningsövervakningarna. Skala 1:4 000.

Objekt Kungs-Husby 114:1 (L1943:5721)

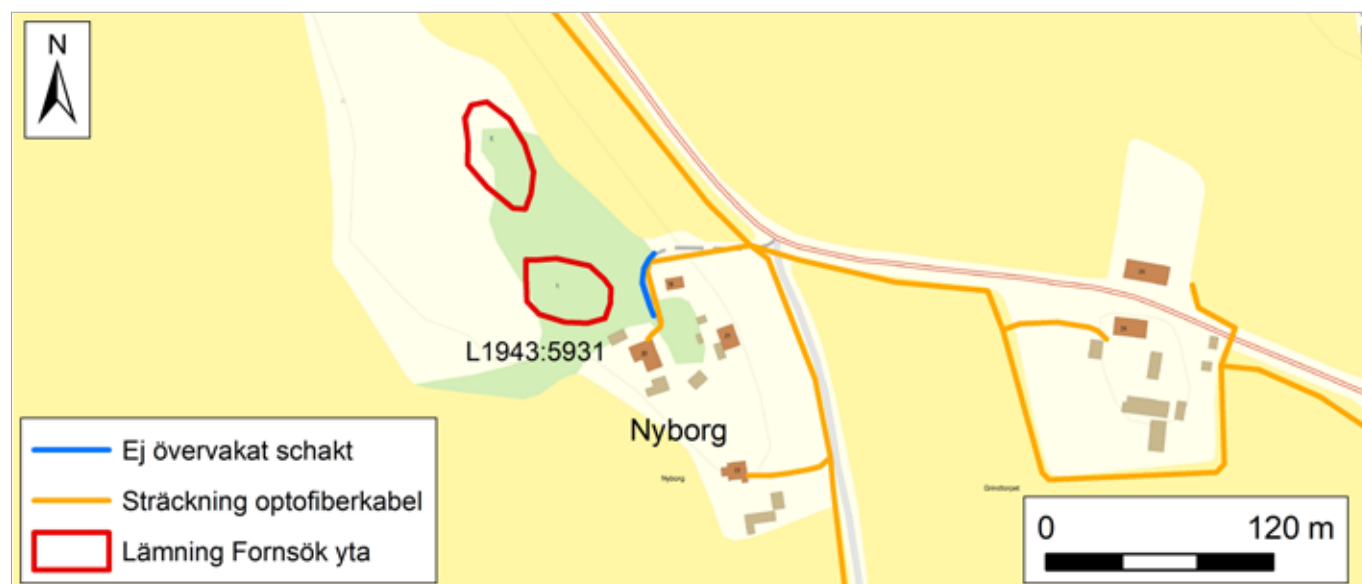
Schaktningsövervakningen förbi stensättningen L1943:5721 utgick, eftersom den aktuella sträckningen av optofiberkabeln ströks.

Delområde E – Nyborg

Objekt Kungs-Husby 6:1 (L1943:5931)

Sträckningen för optofiberkabeln skulle passera i närheten av gravfältet L1943:5931 (Fig. 10). Emellertid kom anläggningsarbete att göras utan någon

arkeologisk schaktningsövervakning, eftersom BRS Networks missade att informera en ny entreprenör om detta. En besiktning i efterhand visade att schaktningen hade skett i den västra kanten av en infartsväg till ett bostadshus. Att döma av en lyktstolpe hade en elledning redan tidigare grävts ned. Längs med den västra kanten av vägen fanns en oregelbunden rad av stenar, sannolikt upplagda när vägen anlades (Fig. 11). Avståndet till gränsen för gravfältet var ca 15 m.

Figur 10. Delområde E med sträckning vid gravfältet L1943:5931. Skala 1:4 000.

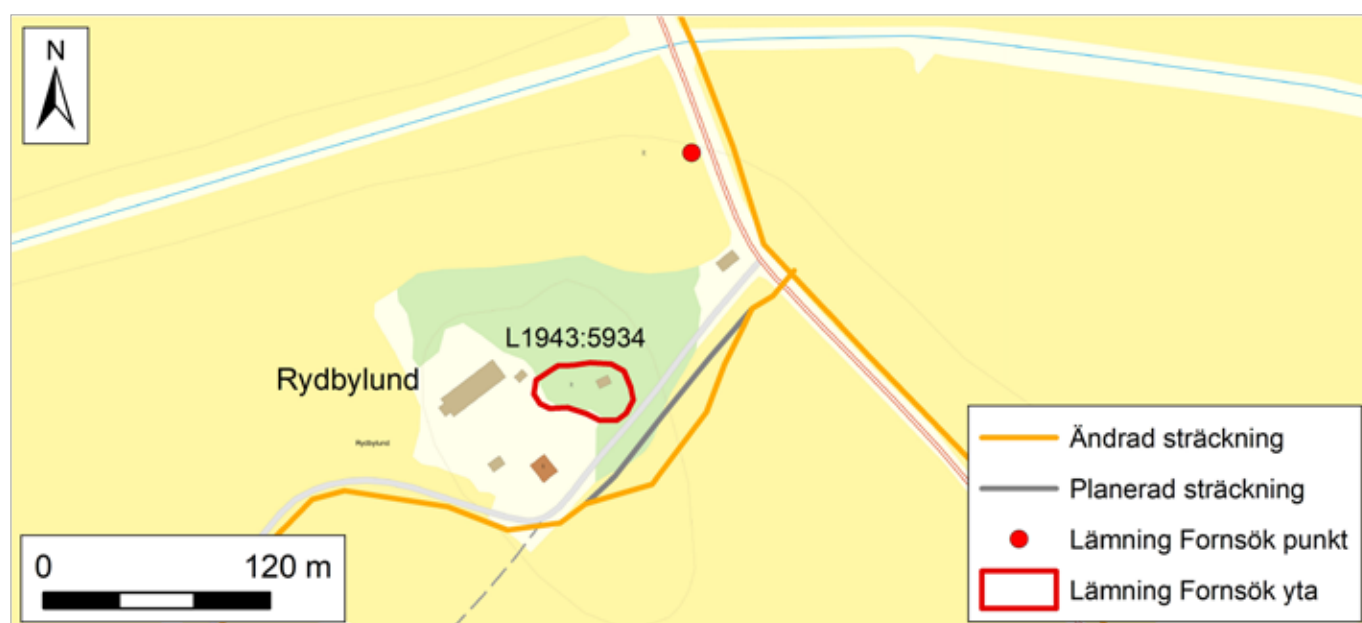

Figur 11. Igenfyllt schakt i västra kanten av infartsväg inom delområde E. Foto mot söder.

Delområde F – Rydbylund

Objekt Kungs-Husby 7:1 (L1943:5934)

Schaktningsövervakningen utgick, eftersom optofiberkabeln fått en ny dragning på större avstånd från gravfältet L1943:5934 (Fig. 12).

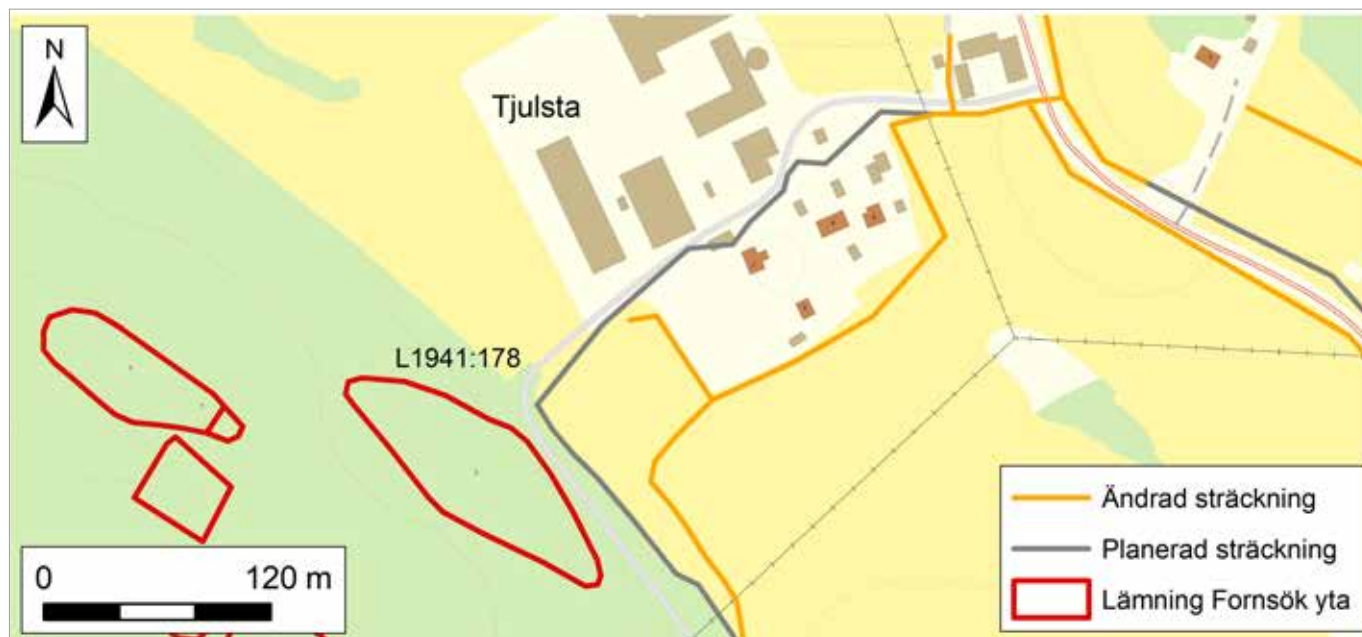

Figur 12. Delområde F med ursprunglig och ändrad sträckning förbi gravfältet L1943:5934. Skala 1:4 000.

Delområde G – Tjulsta

Objekt Veckholm 50:1 (L1941:178)

Schaktningsövervakningen utgick, eftersom optofiberkabeln fått en ny dragning på större avstånd från gravfältet L1941:178 (Fig. 13).

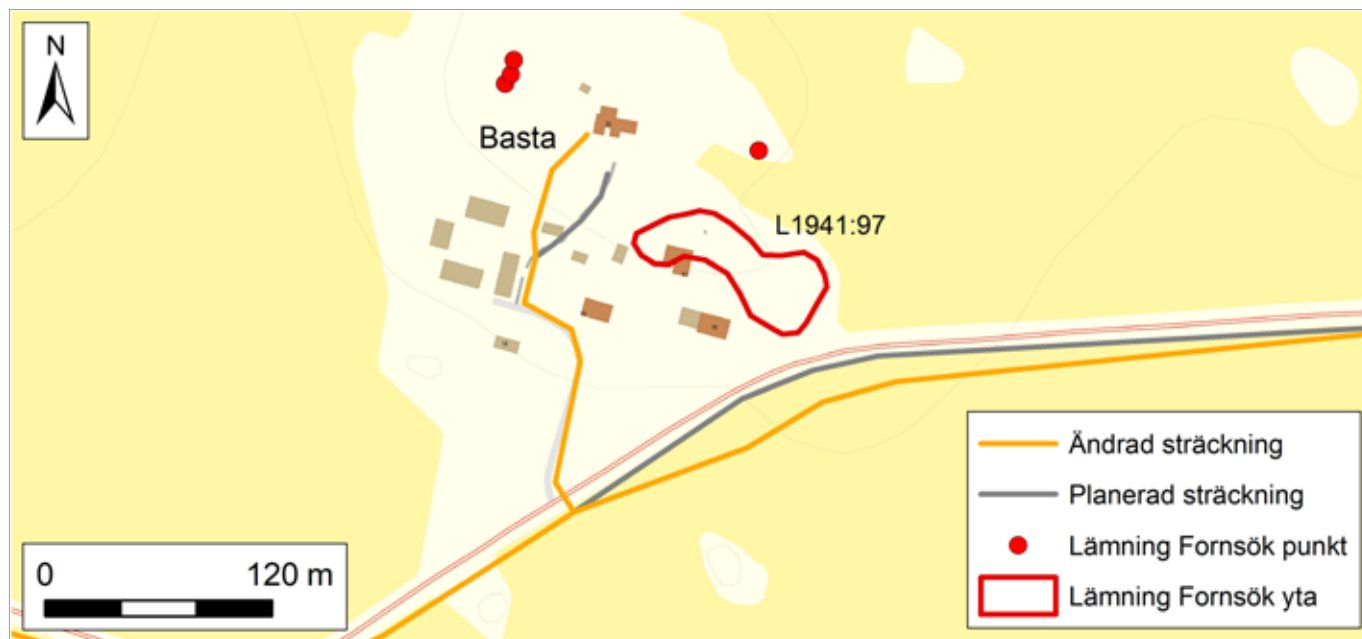

Figur 13. Delområde G med ursprunglig och ändrad sträckning förbi gravfältet L1941:178. Skala 1:4 000.

Delområde H – Basta

Objekt Veckholm 47:1 (L1941:97)

Schaktningsövervakningen utgick, eftersom optofiberkabeln fått en ny dragning på större avstånd från gravfältet L1941:97 (Fig. 14).

Figur 14. Delområde H med ursprunglig och ändrad sträckning förbi gravfältet L1941:97. Skala 1:4 000.

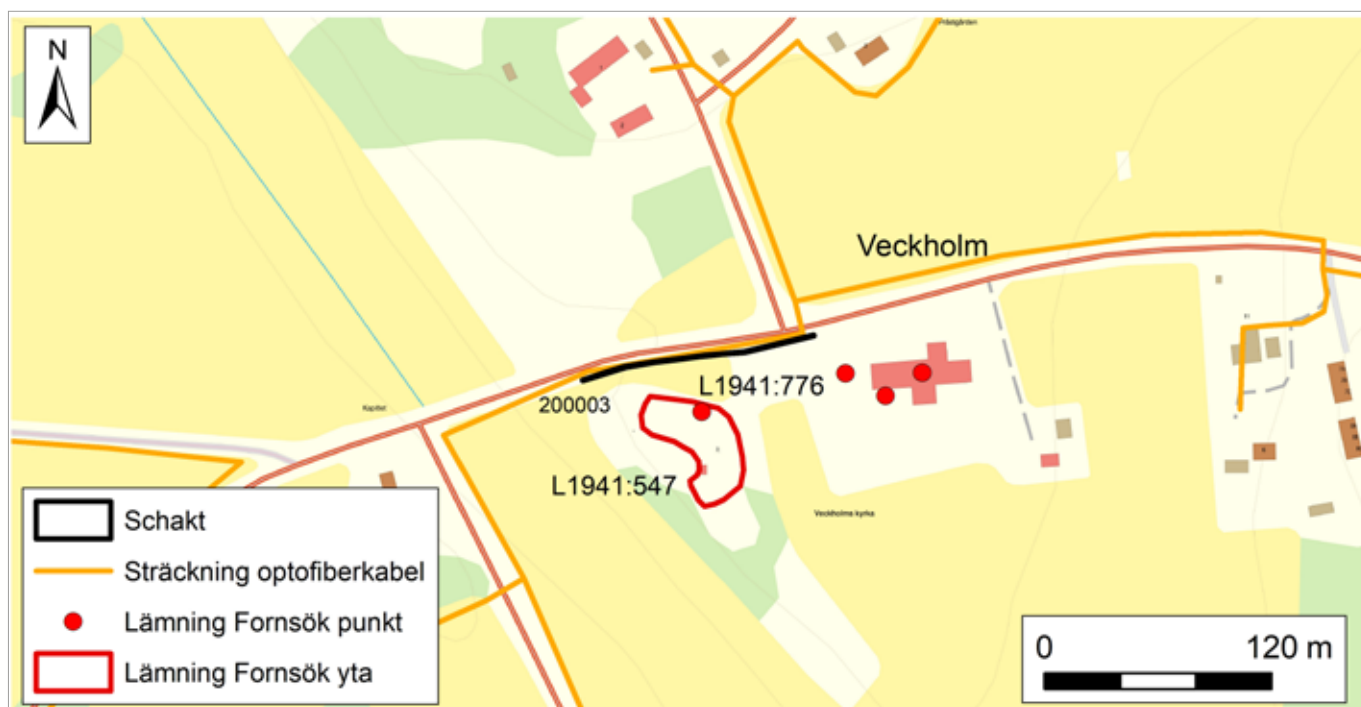
Delområde I – Veckholm

Objekt Veckholm 98:1 (L1941:547)

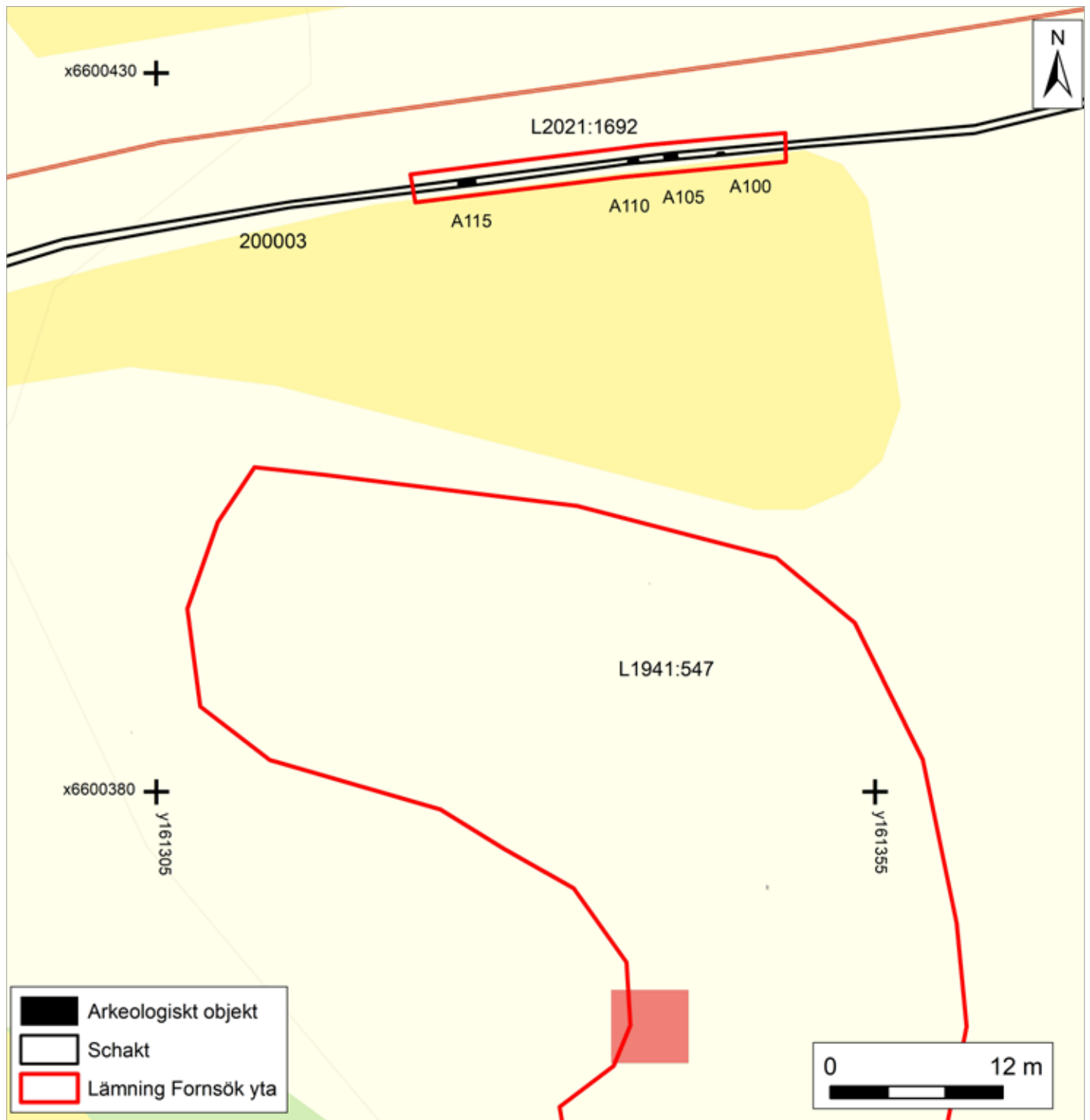
Schaktningsövervakningen gjordes förbi gravfältet L1941:547 (Fig. 15). Inom gravfältet finns även runristningen L1941:776, som flyttats flera gånger. Enligt de äldsta uppgifterna fanns den i kyrkans vapenhus, för att sedan flyttas till den södra kyrkogårdsmuren (Wessén & Jansson 1949-51 s. 213f). Schaktet gick som närmast 17 m norr om gravfältet. Det följde den södra kanten av en väg och grävdes i dikets bakslänt mot åker (Fig. 17). Längst i öster korsade schaktet en grusad parkeringsplats

till Veckholms kyrka och anslöt till kyrkogårdsmurens nordvästra hörn. Schaktet grävdes i sluttning med nivåer mellan 13 och 17 möh. Den mellersta och östra delen av schaktet korsade en naturlig plåtå.

Schaktet (200003) var 120 m långt och 0,6 m djupt. Längst i väster fanns ett mörkt lerlager med rikligt med stenar, vilket möjligen var ett äldre odlingslager. I schaktets mittre del fanns de fyra härdarna A100, 105, 110 och 115 (Fig. 16, 18). Vid hörnet av kyrkogårdsmuren fanns uppfyllda massor med jord, grus, murbruk och tegel. Underlaget i schaktet utgjordes av lera, förutom ett parti i sluttningen där det fanns morän.

Figur 15. Delområde I med schakt förbi gravfältet L1941:547. Skala 1:4 000.

Figur 16. Arkeologiska objekt inom delområde I fanns fyra härdar som registrerats som boplatsområdet L2021:1692. Skala 1:400.

Figur 17. Schakt 200003 grävdes i bakslänt av ett vägdike på en platå i sluttning. Foto mot väster.

Figur 18. Härden A115 i schakt 200003 vid Veckholms kyrka. Foto mot söder.

Delområde J – Grysta soldattorp

Objekt Veckholm 7:1 (L1942:9706)

Sträckningen för optofiberkabeln skulle passera i närheten av gravfältet L1942:9706 (Fig. 19). Emellertid kom anläggningsarbete att göras utan någon arkeologisk schaktningsövervakning, eftersom BRS Networks missade att informera en ny entreprenör om detta.

En besiktning i efterhand visade att schaktningen hade skett i den västra kanten av en mindre väg (Fig. 20). Anläggningsarbetet hade skett mycket nära gränsen för den östra delen av gravfältet. I vägens närhet fanns inga spår av gravar synliga i markytan.

Figur 19. Delområde J med sträckning förbi gravfältet L1942:9706. Skala 1:4 000.

Figur 20. Inom delområde J hade schaktningen skett i den västra kanten av vägen. Till vänster om vägen ligger gravfältet L1942:9706, men utan att några gravar är synliga. Foto mot norr.

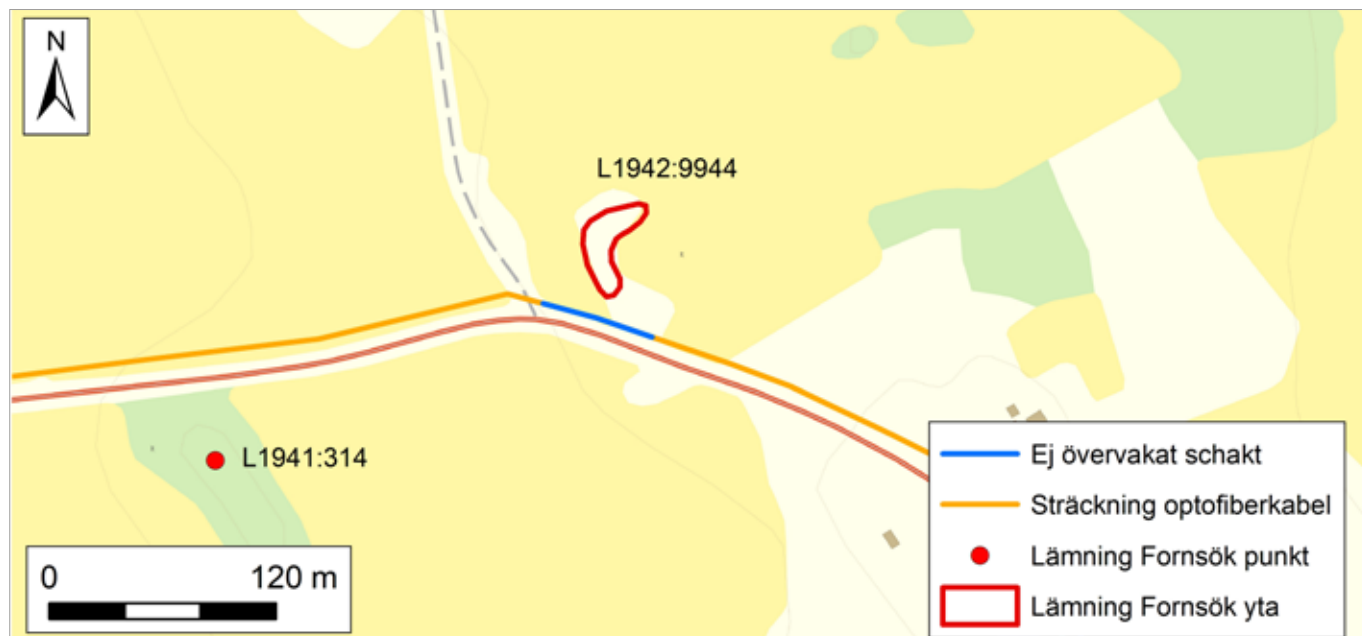
Delområde K – Tomta

Objekt Veckholm 78:1 (L1942:9944)

Optofiberkabeln skulle förläggas söder om gravfältet L1942:9944 i den södra kanten av åkermark och nära väg (Fig. 21). Emellertid kom schaktningsar-

bete av oklar anledning att göras under hösten 2020 utan någon arkeologisk schaktningsövervakning.

Vid en besiktning i maj kunde inga spår av schaktet skönjas på grund av växande gröda i åkern. Ledningens har förmodligen anlagts 5-10 m söder om det impediment på vilket gravfältet ligger (Fig. 22).

Figur 21. I delområde K passerade sträckningen strax söder om gravfältet L1942:9944 nära väg. Skala 1:4 000.

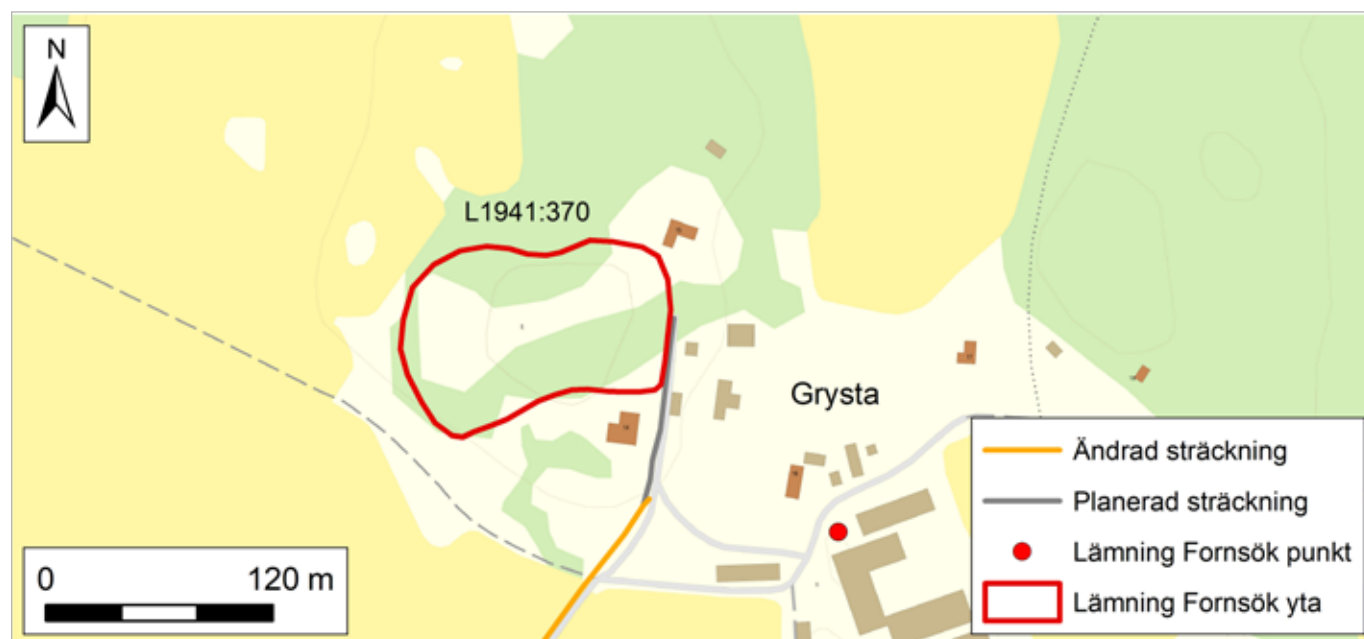

Figur 22. Inom delområde K hade schaktning skett mellan väg och åkerholmen till vänster i bild, på vilken gravfältet L1942:9944 ligger. Foto mot sydost.

Delområde L – Grysta

Objekt Veckholm 28:1 (L1941:370)

Schaktningsövervakningen utgick, eftersom optofiberkabeln inte anlades i närheten av gravfältet L1941:370 (Fig. 23).

Figur 23. Delområde L med ursprunglig och ändrad sträckning förbi gravfältet L1941:370. Skala 1:4 000.

Analys

För att klargöra lämningarnas kronologiska förhållanden genomfördes vedartsanalys och ¹⁴C-analys. Två prover av träkol från boplatssområdet L2021:1692 genomgick vedartsanalys vid VED-LAB/Erik Danielsson. Syftet med vedartsanalysen var att bestämma vilka fragment av träkol som var mest lämpliga för ¹⁴C-analys utifrån vilka trädslag som kunde identifieras. Proven togs i de två här-

darna A110 och 115 och visade sig utgöras av ek respektive björk.

De två proverna ¹⁴C-analyserades vid Tandemlaboratoriet, Ångströmlaboratoriet vid Uppsala Universitet (Fig. 24, Bilaga 3). Analyserna har gett dateringar till vikingatid och tidig medeltid, ca 900–1200 e. Kr.

Lab-nr	Ark obj	Lämning	Material/ vedart	¹⁴ C-datering	1 sigma kal (68,2)	2 sigma kal (95,4%)
Ua-70976	A110	L2021:1692	Träkol/ek	914±31 BP	1047 - 1083 AD (29,7%) 1095 - 1102 AD (4,5%) 1125-1141 AD (10,1%) 1147-1175 AD (19,3%) 1195-1199 AD (2,7%)	1039-1181 AD (84,9%) 1187-1211 AD (10,4%)
Ua-70977	A115	L2021:1692	Träkol/björk	1122±31 BP	892-903 AD (10,6%) 913-976 AD (57,0%)	776-784 AD (2,3%) 832-848 AD (2,2%) 877-994 AD (90,9%)

Figur 24. Tabell över ¹⁴C-värden med kalibrering efter IOSACal v0.4.1.

Arkeologisk diskussion

De påträffade boplatsslämningarna nära Veckholms kyrka låg i nära anslutning till ett gravfält. Dateringarna från boplatserna ligger i vikingatid och tidig medeltid, motsvarande tiden 900–1200 e. Kr.

Boplatserna, gravfältet och kyrkan ligger invid ett smalt parti av en långsträckt sänka, vilken har haft avrinning både åt norr och söder och därmed varit en pasströskel. Det har därmed varit en gynnsam plats för en färdled att korsa sänkan, särskilt eftersom sänkan klyver Veckholmsbygden i två delar.

Gravfältet L1941:547 och den nyupptäckta boplatserna ligger inom de ägor som tillhör Veckholms prästgård. Det äldsta skriftliga belägget på Prästgården är från 1511 (Rahmqvist 2010 s. 242). Det kontrasterar mot att kyrkan bedöms vara uppförd under 1200-talet, men bland inventarierna finns en dopfunt från 1100-talet (Bonnier 1987 s. 290). På 1500-talet saknade prästgården uppgift om jordetal

(Rahmqvist 2010 s. 242). Det kan tolkas som att prästgården funnits sedan 1200–1300-tal.

Möjligen kan gravfältet tyda på att gården har ett ursprung i järnålder. I Veckholm har fornlämningsmiljön en karaktär som tyder på en tillkomst under yngre järnålder. I omgivande trakter, däribland i Kungs-Husby socken, finns enstaka tecken på äldre inslag med skärvstenshög, röse och hägnadssystem med stensträngar. Generellt tyder fornlämningsmiljön i södra Trögd på att bygden expanderat under yngre järnålder.

Dateringarna från boplatserna vid gravfältet vid Veckholms kyrka pekar därmed på att de generellt överensstämmer med den bild som fornlämningarna ger både i den närmaste omgivningen och bygden kring Veckholm. Det tyder på ett förhistoriskt relativt sent ianspråkstagande, i takt med att mer mark blev tillgänglig genom strandförskjutningen.

Administrativa uppgifter

Uppdragsnummer Fornreg: 202000923

Plats: Skeberga 2:1 m.fl., Kungs-Husby, Veckholms socknar, Enköpings kommun, Uppsala län.

Fornlämningsnummer: L1943:5996, L1943:5721, L1940:6619, L1943:6108, L1943:5814, L1943:5739, L1943:6837, L1943:5882, L1943:6109, L1943:5931, L1943:5934, L1943:5952, L1941:370, L1941:97, L1941:178, L1942:9706, L1942:9944, L1941:547.

Typ av fornlämnning: Gravfält, stensättning, ristning, runristning, terrassering.

Typ av undersökning: Arkeologisk schaktningsövervakning

Orsak till undersökning: Schaktning för anläggning av optofiberkabelnätverk.

Uppdragsgivare: BRS Networks AB

Fältarbetsperiod: 28/9-2020 – 21/5-2021

Upplandsmuseets projektledare: Hans Göthberg

Upplandsmuseets diarienummer: 287-2020

Upplandsmuseets projektnummer: 8788

Länsstyrelsens diarienummer och beslutsdatum: 431-2595-2020 (2020-05-26)

Dokumentationsmaterial: Förvaras i Upplandsmuseets arkiv.

Fynd: Inga fynd togs tillvara.

Referenser

Litteratur

Bonnier, Ann Catherine. 1987. Kyrkorna berättar. Upplands kyrkor 1250–1350. Upplands Fornminnesförenings tidskrift 51. Uppsala.

Ferm, Olle. 1992. Kungs-Husby under medeltiden. I: Ehrenheim, Carl-Gustaf (red.). Kungs-Husby i Trögds Kungsgård, kyrka och socken. Studier till Det medeltida Sverige 6. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Rahmqvist, Sigurd. 2010. Det Medeltida Sverige. Band 1 Uppland:9 Fjädrundaland: Trögds härad. Upplandsmuseet.

Wessén, Elias & Jansson, Sven B. F. 1949-51. Upplands runinskrifter. Tredje delen. II. KVHAA. Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1 – Schaktlista

Id	Längd - m	Bredd - m	Djup - m	Delområde	Fornlämning
200003	124	0,5	0,6	I	L1941:547
200014	123	0,5	0,6	A	L1943:6837
200017	90	0,5	0,6	A	L1943:6837

Bilaga 2 – Lista över arkeologiska objekt

Id	Typ	Längd - m	Bredd - m	Djup - m	Beskrivning	Schakt	Delområde/Ny fornlämning
100	Hård	0,8	0,25	0,10	Kol/sot, rikligt med skärvsten	200003	I/L2021:1692
105	Hård	1,0	0,5	0,10	Kol/sot rikligt med skärvsten	200003	I/L2021:1692
110	Hård	1,0	0,5	0,15	Kol/sot, enstaka skärvsten	200003	I/L2021:1692
115	Hård	1,3	0,5	0,10	Kol/sot, rikligt med skärvsten	200003	I/L2021:1692

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2021-08-20

Hans Göthberg
Upplandsmuseet
Drottninggatan 7
753 10 UPPSALA

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från Veckholm, Enköping, Uppland. (p 3711)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-70976	A110 P114	-25,4	914 ± 31
Ua-70977	A115 PK119	-26,7	1 122 ± 31

Med vänliga hälsningar

Karl

Håkansson

Karl Håkansson/Lars Beckel

Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2021.08.20
16:45:55 +02'00'

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

